

20. 1. 2010

ID: 59889

Promlčení - škoda vzniklá v důsledku neplatnosti právního úkonu

Z hlediska promlčení nároku z odpovědnosti za škodu vzniklou v důsledku neplatnosti právního úkonu jsou informacemi, rozhodujícími pro počátek běhu promlčecí lhůty, skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit, že právní úkon (smlouva) je neplatný, a informace o subjektu, jemuž lze přičíst zavinění na způsobení neplatnosti právního úkonu (smlouvy).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 3306/2007, ze dne 30.9.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce J. P., zastoupeného advokátkou, proti žalovaným 1) H., a. s., a 2) M. P., oběma zastoupeným advokátem, o zaplacení 61.624,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 25 C 179/2005, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. dubna 2007, č.j. 12 Co 454/2006-107, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. dubna 2007, č.j. 12 Co 454/2006-107, se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se po žalovaných domáhal zaplacení částky 61.624,- Kč s příslušenstvím odpovídající plnění, které poskytl po podpisu prohlášení o přistoupení ke smlouvě o sdružení ze dne 6. 6. 2003, domnívaje se, že se tak stal členem B. s. H. (dále jen „BSH“), jež mělo sdružit prostředky za účelem nákupu nemovitostí. Žalovaná částka se skládá z účastnického poplatku ve výši 21.250,- Kč, poplatku za seminář 10.000,- Kč, tří splátek po 9.958,- Kč a manipulačního poplatku 500,- Kč.

Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 7. 6. 2006, č.j. 25 C 179/2005-70, uložil žalovaným zaplatit 51.624,- Kč s 2% úrokem z prodlení od 22. 1. 2004 do zaplacení s tím, že plněním jednoho ze žalovaných zanikne v rozsahu plnění povinnost druhého, co do částky 10.000,- Kč s 2% úrokem z prodlení od 2. 3. 2006 do zaplacení a úroku z prodlení ve výši 2 % ročně od 22. 1. 2004 do 1. 3. 2006 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce dne 6. 6. 2003 podepsal prohlášení o přistoupení ke smlouvě o sdružení s úmyslem stát se členem BSH a následně na účet žalovaného 1) jako správce majetku BSH postupně poukázal jednotlivé žalované částky. Soud prvního stupně s odkazem na rozhodnutí Městského soudu v Praze v obdobných věcech týkajících se žalovaných uzavřel, že žalobce se nikdy nestal členem BSH, a jednání žalovaných, kteří v době podpisu prohlášení ze strany žalobce museli vědět, že se jedná o neplatný právní úkon, čímž žalobce úmyslně uvedli v omyl, posoudil jako jednání v rozporu s dobrými mravy. Nárok žalobce pak posuzoval jako nárok z odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 420 a § 424 obč. zák. i jako nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Dovodil, že podle § 107 odst. 3 obč. zák. nelze přihlídnout k námitce promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení a co se týče nároku z odpovědnosti za škodu, začala subjektivní promlčecí lhůta běžet dne 22. 1. 2004, kdy se žalobce na schůzi BSH dozvěděl o tom, že jeho přistoupení k BSH je neplatné. Nároky žalobce, vyjma nároku za zaplacení 10.000,- Kč za školení, které se fakticky uskutečnilo, jsou proto dle soudu prvního stupně opodstatněné.

K odvolání žalovaných Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. 4. 2007, č.j. 12 Co 454/2006-107,

změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že co do částky 31.208,- Kč s příslušenstvím se žaloba zamítá, a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o neplatnosti přistoupení žalobce k BSH a s odkazem na svá předchozí rozhodnutí v obdobných věcech konstatoval, že žalobci v důsledku neplatného přistoupení k BSH vznikl nárok na vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu ustanovení § 451 obč. zák. Na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že aplikace ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák. v dané věci nepřichází v úvahu, neboť mezi účastníky nevznikla povinnost vzájemného vrácení poskytnutého plnění. K otázce počátku běhu subjektivní promlčecí doby dle § 107 odst. 1 obč. zák. s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu dovodil, že rozhodující je okamžik, kdy oprávněný zjistil skutkové okolnosti, na jejichž základě si lze obecně učinit úsudek o bezdůvodném obohacení. Obdobně je v případě odpovědnosti za škodu rozhodný okamžik, kdy poškozený obdrží informaci, na jejímž základě lze obecně dovodit, že mu vznikla škoda (§ 106 odst. 1 obč. zák.). Dle odvolacího soudu žalobce získal relevantní informace v době učinění absolutně neplatného právního úkonu, tj. dne 6. 6. 2003. Pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby je pak rozhodný okamžik, kdy žalobce na základě neplatného úkonu plnil. Nároky z plateb na účet žalovaného 1) provedených do 4. 11. 2003 (žaloba byla podána 4. 11. 2005) ve výši 31.208,- Kč jsou proto promlčeny. Odvolací soud neshledal (a žalobce netvrdil) relevantní důvody pro závěr o rozporu námítky promlčení s dobrými mravy.

Rozsudek odvolacího soudu v měnícím výroku napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), uplatňuje dovolací důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. Vadu řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spatřuje v tom, že odvolací soud neprovedl důkazy navržené a předložené v odvolacím řízení v souladu s § 205a odst. 1 písm. e) o. s. ř. Za nesprávný považuje závěr odvolacího soudu o promlčení části uplatněného nároku podle § 106 odst. 1, popř. § 107 odst. 1 obč. zák. Namítá, že závěr týkající se počátku běhu promlčecí doby vyslovený v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 519/2002 odvolací soud „vyjmul z kontextu širšího vykladu“, a zdůrazňuje, že dle citovaného rozhodnutí promlčecí doba začne běžet ode dne, kdy se poškozený o vzniklé škodě i škůdci skutečně dozvěděl. Uvádí, že informace o tom, že mu vznikla škoda, resp. že se na jeho úkor žalovaný 1) obohatil, získal až v lednu roku 2004, kdy se na společné schůzce „členů“ sdružení dozvěděl, že BSH neexistuje. Rovněž se domnívá, že se odvolací soud řádně nevypořádal s otázkou rozporu námítky promlčení s dobrými mravy, když žalovaní od počátku jednali s úmyslem poškodit žalobce. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaní ve svém vyjádření k dovolání uvádějí, že závěr odvolacího soudu ohledně počátku subjektivní promlčecí lhůty je zcela v souladu s platným právem i ustálenou judikaturou. K otázce aplikace § 3 odst. 1 obč. zák. poukazují na to, že žalobce v řízení neuplatnil žádné relevantní důvody pro včasné neuplatnění svého práva u soudu. Navrhují, aby dovolací soud dovolání žalobce zamítl a přiznal žalovaným náhradu nákladů řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací posoudil dovolání – v souladu s článkem II bodem 12 zákona č. [7/2009](#) Sb. – podle ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009 (dále opět jen „o. s. ř.“) a shledal, že dovolání, které bylo podáno včas, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Dovolacímu přezkumu byla předložena otázka určení počátku běhu subjektivní promlčecí doby v případě nároku na vrácení částek zaplacených na základě absolutně neplatného právního úkonu. Naproti tomu otázka, zda uplatněný nárok je nárokem z bezdůvodného obohacení nebo nárokem na náhradu škody, nebyla dovoláním nastolena a je koneckonců pro výsledek řízení nepodstatná; dovolací soud, který je (s výjimkou některých procesních vad) vázán uplatněnými dovolacími důvody, se proto touto otázkou nezabýval.

Ohledně promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení, resp. určení počátku běhu subjektivní promlčecí doby podle ustanovení § 107 odst. 1 obč. zák. byl již v rozsudku ze dne 17. 2. 1978, sp. zn. 2 Cz 35/77, publikovaném ve Sborníku stanovisek, zpráv o rozhodování soudu a soudních rozhodnutí Nejvyšších soudů ČSSR, ČSR a SSR, sv. IV, s. 649, formulován závěr, že z hlediska posouzení počátku běhu dvouleté subjektivní promlčecí doby je rozhodný okamžik, kdy se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal. Jinak řečeno pro počátek subjektivní promlčecí doby k uplatnění práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení je rozhodující subjektivní moment, kdy se oprávněný dozví takové okolnosti, které jsou relevantní pro uplatnění jeho práva u soudu (obdobně srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. 25 Cdo 2581/98, rozsudek ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. 33 Odo 766/2002, nebo rozsudek ze dne 25. 4. 2001, sp. zn. 33 Cdo 3003/99, uveřejněný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, ročník 2001, svazek 5, pod C 442). Touto vědomostí se míní znalost takových skutkových okolností, z nichž lze právo na vydání bezdůvodného obohacení dovodit. V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatného právního úkonu je pak rozhodující subjektivní moment, kdy oprávněný zjistí takové okolnosti, z nichž lze dovodit, že právní úkon, z něž bylo plněno, je neplatný (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005).

K obdobným závěrům dospěla soudní praxe rovněž v otázce výkladu počátku promlčecí doby podle ustanovení § 106 odst. 1 obč. zák. I pro uplatnění nároku z odpovědnosti za škodu je rozhodující okamžik, kdy má poškozený k dispozici dostatek relevantních informací o skutečnostech (skutkových okolnostech), které mohou zakládat důvod pro závěr o odpovědnosti za škodu, tj. o vzniklé škodě a subjektu, který za škodu odpovídá (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. 25 Cdo 61/2003, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, ročník 2004, sešit č. 28, pod C 2445 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2008, sp. zn. 25 Cdo 599/2006, publikované v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, CD 8/2009, pod C 6305). Z hlediska promlčení nároku z odpovědnosti za škodu vzniklou v důsledku neplatnosti právního úkonu jsou rozhodujícími informacemi ve smyslu uvedeného skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit, že právní úkon (smlouva) je neplatný, a informace o subjektu, jemuž lze přičíst zavinění na způsobení neplatnosti právního úkonu (smlouvy).

Odvolací soud sice vycházel z uvedených závěrů, avšak jeho právní posouzení počátku běhu subjektivní promlčecí doby nelze považovat za správné, pokud dovodil, že žalobce znal dostatek relevantních skutkových okolností pro závěr, že se na jeho úkor žalovaní bezdůvodně obohatili, resp. že mu v důsledku jejich jednání vznikla škoda, již v okamžiku podpisu prohlášení o přistoupení k BSH, tedy absolutně neplatného právního úkonu. Z jednání žalobce po podpisu prohlášení je zřejmé, že žalobce tento právní úkon považoval za platný, předpokládal, že se stal členem BSH, odvedl na účet BSH požadované platby, přičemž očekával, že mu ze strany BSH bude obstarána nemovitost. Za subjektivní moment, kdy žalobce jako oprávněný zjistil skutečnosti, z nichž mohl dovodit, že právní úkon, na jehož základě plnil, je neplatný, tj. zjistil, že prostředky vynaložil marně a že se mu nedostane očekávané (sjednané) protiplnění, je možno považovat - jak vyplývá z obsahu spisu - až společnou schůzku „členů“ BSH konanou dne 22. 1. 2004. Od tohoto data běžící dvouletá subjektivní promlčecí doba do data podání žaloby zjevně neuplynula.

Není-li závěr odvolacího soudu o promlčení uplatněného práva správný, je nadbytečné zabývat se otázkou rozporu vznesené námitky promlčení s dobrými mravy. Pro úplnost dovolací soud dodává, že řešení této otázky se odvíjí od posouzení jedinečných skutkových okolností konkrétního případu, postrádá významový přesah do širšího kontextu soudní praxe, a tudíž není způsobilé založit zásadní právní význam napadeného rozsudku (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2965/2000, ze dne 9. 1. 2001, sp. zn. 29 Odo 821/2000, ze dne 15. 3. 2001, sp. zn. 26 Cdo 931/2000, nebo ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005).

V dovolání namítaná vada řízení, jež měla spočívat v tom, že odvolací soud neprovedl důkazy navržené žalobcem v souladu s ustanovením § 205a odst. 1 písm. e) o. s. ř., nebyla shledána. Z protokolu o jednání před soudem prvního stupně (č.l. 68) totiž vyplývá, že se účastníkům dostalo řádného poučení podle § 119a odst. 1 o. s. ř. Podmínky pro uplatnění skutečností a důkazů neuplatněných v řízení před soudem prvního stupně ve smyslu ustanovení § 205a odst. 1 písm. e) o. s. ř. tak nebyly v odvolacím řízení splněny. Ostatně dovolatel ani v dovolání nekonkretizoval, jaké důkazy a k jakým pro rozhodnutí věci významným skutečnostem měly být odvolacím soudem provedeny.

Jelikož byl dovolací důvod nesprávného právní posouzení věci shledán opodstatněným, zrušil dovolací soud podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. napadený rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)